

Kemikalieinspektionen
Box 2
172 13 Sundbyberg

Enligt sändlista för kännedom

Kommentarer på utkast till åiterrapportering av regeringsuppdraget om ekonomiska styrmedel för bly i ammunition

Inledning

Med anledning av rubricerat utkast till förslag vill undertecknade organisationer – ”Skytterörelsen” - gemensamt framföra följande synpunkter.

Regeringens uppdrag till Kemikalieinspektionen att utreda ”behovet av och möjligheten att införa ekonomiska styrmedel för bly i ammunition” kom som en stor överraskning för Skytterörelsen. Därför tillskrev vi (i samverkan med övriga berörda organisationer) miljöministern i frågan. Ministern konstaterar i sitt svar att regeringen tog beslut att tillåta bly i ammunition vid jakt och skytte. Enda undantagen är användning av blyhagel vid jakt på våtmark och över grunt vatten samt vid lerduveskytte. Detta av följande skäl

- Det finns inte lämpliga alternativ för all jakt eller för allt skytte
- Metalliskt bly är stabilt och orörligt i mark och har därför begränsad påverkan på miljön
- Ett blyförbud vid skytte skulle innebära stora problem för skytteföreningarna

Miljöministern konstaterar vidare att regeringen i olika sammanhang utrett och infört ekonomiska styrmedel och att bly i ammunition är ett exempel där regeringen vill se om ekonomiska styrmedel kan ge ytterligare stimulans att använda alternativ ammunition. Dessutom vill regeringen få en redovisning av möjligheten att införa ekonomiska styrmedel för ammunition. Han konstaterar dock att det bland annat förutsätter att det finns tillgång till alternativ ammunition som inte försvårar för skyttarna att utöva sin verksamhet.

Vi menar att det föreliggande utkastet till rapport från Kemikalieinspektionen på punkt efter punkt går tvärs emot miljöministerns intentioner, och dessutom helt misslyckas med att lösa den första huvuduppgiften i regeringsuppdraget, nämligen att utreda *behovet* av ekonomiska styrmedel.

Rapportutkastet antyder att det finns lämpliga alternativ till blyammunition för i stort sett allt skytte, att bly i mark (dvs för vår del i första hand kulfång vid skjutbanor) är ett svårt miljöproblem, och att ökade kostnader för blyammunition inte skulle försvåra skyttarnas verksamhet i betydande utsträckning. Allt detta är enligt vår uppfattning fullständigt felaktigt. Dessutom klargörs överhuvudtaget inte varför blyansamlingar i skjutbanors kulfång skulle vara ett miljöproblem. Det enda exempel på konkreta miljöproblem vid skjutbanor orsakade av bly som ges i rapporten, utgörs av ett fall där kulfångsand från en nedlagd skjutbana i Eskilstuna kommun oreflekterat schaktats ut över ett större område och därigenom hamnat

direkt i vattendrag och liknande. Det säger sig självt att denna form av hantering inte förekommer idag. Vidare tas i utkastet inte upp de många studier – varav flera redovisades i den förra konsekvensutredningen av ett förbud mot blyammunition – som vetenskapligt visar att metalliskt bly i skjutvallar i regel är stabilt och inte miljötillgängligt. Detta gäller även nedlagda skjutbanor vars kulfång inte schaktas bort.

Det har vetenskapligt konstaterats att metalliskt bly är stabilt och orörligt i mark och att det därför har begränsad påverkan på miljön. Detta framgår också f ö av rapportutkastet (s 21). Undersökningar av befintliga kulfång som genomförts av Försvarmakten med stöd av oberoende experter visar att risken för urlakning är ringa och att urlakningsprodukterna stannar inom själva kulfånget. Någon spridning till omkringliggande mark och vatten sker normalt inte. Bly från ammunition vandrar på sikt ned i rostjorden där det inte förekommer någon biologisk aktivitet. Detta innebär att bly från ammunition inte utgör något problem vare sig på lång eller kort sikt, särskilt som kulfångens översta lager består av sand och kontinuerligt rensas från växtlighet varför någon biologisk aktivitet knappast kan förekomma.

Skytterörelsens uppfattning är att kulfången på våra skjutbanor, utifrån kända fakta och förutsatt att de inte är defekta, är effektiva ur miljösynpunkt. Det är fullt möjligt att bedöma miljötillståndet via faktiska analyser av blyhalter i grundvattnet. Ett välskött kulfång på en skjutbana är alltså per definition väl miljöanpassat.

Skytterörelsen kommer att genomföra en vetenskaplig studie om bly i kulfång. Studien, som kommer att dokumenteras i en skrift, är avsedd att ligga till grund för de ”lokalt anpassade åtgärder som skall säkerställa att skjutbanor inte blir miljöproblem, varken på kort eller lång sikt” som Miljödepartementets statssekreterare Elisabet Falemo efterlyste den 12/7 2007 och som Skytterörelsen avser att initiera med denna skrift.

Blyammunition och blyfria alternativ

Skytterörelsen är odelat positiv till utveckling och försäljning av blyfri ammunition. Dock vill vi understryka att det i ***dagsläget saknas blyfria alternativ till det stora flertalet ammunitionsslag.*** Om syftet med ekonomiska styrmedel (att stimulera användningen av blyfri ammunition) skall kunna uppfyllas ***måste således blyfria alternativ i alla förekommande kalibrar framställas till försäljning. I annat fall kommer styrmedlet att uteslutande utgöra en straffskatt och inte en stimulans.***

I sammanhanget måste följande faktorer beaktas:

- Av tekniska och prestandamässiga skäl är det omöjligt att använda annat än bly för framställning av vissa typer av ammunition. Detta gäller de för Skytterörelsen mest frekventa kalibrarna (.22, 4,5 mm och revolverammunition typ wadcutter i alla kalibrar) vilka tillsammans svarar för 75-80 % av verksamheten.
- Sverige saknar med vissa undantag praktiskt taget inhemsk produktion av civil kulammunition för tävlingsskytte.
- Den svenska marknaden utgör bråkdelar av en procent av världsmarknaden.
- Att framställa och sälja blyfri ammunition i alla förekommande kalibrar (i de fall det över huvud taget är tekniskt möjligt) är en kostsam och komplicerad process som fordrar mycket stora resurser. Med tanke på den svenska marknads ringa omfattning är det högst osannolikt att någon utländsk fabrikör skulle vara intresserad av

uppgiften. Det är också högst tveksamt om det finns någon inom Sveriges gränser som har resurser och intresse att starta framställning över hela linjen.

Slutligen anser Skytterörelsen det självklart att tänkbara alternativ utreds ur miljö- och hälsosynpunkt innan man tar dem i bruk. Alternativen bör rimligtvis vara bättre än bly ur hälso- och miljösynpunkt. Därför finner Skytterörelsen det anmärkningsvärt att Kemikalieinspektionen förespråkar en övergång till kopparkulor samtidigt som man konstaterar att ”miljöeffekter relaterat till användningen av metalliskt koppar i projektiler är dåligt belyst”.

Skytterörelsen konstaterar att Kemikalieinspektionen inte beaktat någon av dessa faktorer i sitt förslag. Förslaget innebär en skatt på bly (300 kr/kg för hagel och minst 800 kr/kg för kula). Enligt Kemikalieinspektionen bör detta leda till en omfattande övergång till alternativ till bly som är hälso- och eller miljömässigt bättre än bly.

Skytterörelsen delar inte den uppfattningen. Förutsättningen för att ekonomiska styrmedel skall fungera är att det finns ett alternativ ”att styra till”. Något sådant alternativ för tävlingsskytte existerar för närvarande inte. För de mest frekventa och för ungdoms- och rekryteringsverksamheten viktigaste kalibrarna är det av tekniska skäl omöjligt att använda annat material än bly. För övriga kalibrar är det högst tveksamt om det kommer att framställas blyfria alternativ.

Därför kommer inte den av Kemikalieinspektionen föreslagna skatten att fungera som ekonomiskt styrmedel för att stimulera användningen av blyfri ammunition utan som en ren straffskatt för landets skyttar, även i de fall där det är tekniskt möjligt att framställa blyfri ammunition.

Straffskatten kommer inte heller att vara obetydlig. Kemikalieinspektionen föreslår en skatt på minst 800 kr/kg bly (kulor). Med moms innebär detta en krona per gram. En kula av kalibern .22 innehåller 2,6 gram bly och kostar idag 70 öre. Efter skatt skulle den kosta 2,60 kr. Huvuddelen av Sveriges tävlingsskyttar skjuter 3-5.000 skott per år vilket skulle, förutsatt att han/hon fortsätter med sin idrott, att innebära en ökad kostnad på **5.200-13.000 kr per år** utan att ha en möjlighet att gå över till blyfri ammunition. Som jämförelse kan ställas den normalt största kostnaden för en nybliven skytt, nämligen priset för ett begagnat nybörjarvapen i kal. 22. Detta är i regel en *engångskostnad* på högst 5000 kr.

Konsekvenser för Skytterörelsen

Vår slutsats är således att Kemikalieinspektionens förslag inte kommer att leda till en övergång till blyfri ammunition.

Däremot kommer det på sikt att minska åtgången av blyhaltig ammunition, framför allt .22 och 4,5 mm, på grund av en sannolikt starkt minskad verksamhet inom Skytterörelsen. Förslaget innebär helt enkelt ett dråpslag mot skyttet som idrott och samhällsföreteelse. Framför allt kommer det att gå ut över ungdomsverksamheten och det internationella sportskyttet, där de ovannämnda två kalibrarna helt dominerar. Även det nationella fältskyttet, som i mycket utgör länken mellan Skytterörelsen och Försvarsmakten, kommer att drabbas mycket hårt. Detta bedrivs i mycket hög utsträckning - upp till 75% av verksamheten – med vapen kamrade för kal. 22. Att, som görs i utkastet på s. 32, hävda att det inte finns några

”starka skäl” mot att övergå till stål- eller kopparbaserad ammunition vid fältskytte är alltså fullständigt felaktigt.

Såvitt bekant var syftet med regeringsuppdraget att utreda möjligheten att stimulera till ökad användning av blyfria alternativ, inte att utreda möjligheterna att minska svenskt tävlingsskytte som sådant. Det är därför utomordentligt anmärkningsvärt, och framstår dessutom som ytterst arrogant, att Kemikalieinspektionen uttryckligen anser att en minskning av utövningen ”inte bör ses som ett problem” (s. 32). Skytterörelsen är en av landets största folkrörelser som genom sin verksamhet ger närmare 200.000 medborgare en meningsfull och av staten sanktionerad fritidsverksamhet. Dessutom har Skytterörelsen betydelse för landets försvarsförmåga.

Sammanfattningsvis konstaterar vi att Kemikalieinspektionens förslag inte kommer att leda till en övergång till blyfria alternativ. Däremot kommer förslaget med säkerhet att få många andra oönskade effekter. En fullständig övergång till blyfri ammunition är inte möjlig av tekniska skäl. Det centrala är att Skytterörelsen lever upp till förordningens bestämmelser att ”den som bedriver verksamhet på skjutbana skall vidta för platsen anpassade åtgärder så att ammunition som innehåller bly inte förorsakar skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön”. I övrigt ansluter vi oss till den gemensamma grundsyn på rapportutkastet som biläggs detta remissvar.

SVENSKA PISTOLSKYTTEFÖRBUNDET

FRIVILLIGA SKYTTERÖRELSEN

Mats Stoltz

Hans Drugge

SKYTTERÖRELSENS UNGDOMS-
ORGANISATION

SVENSKA SKYTTESPORT-
FÖRBUNDET

Bengt Svensson

Göran Nygren

Sändlista: Elisabet Falemo, Miljödepartementet
Håkan Jevrell, Försvarsdepartementet
HG Wessberg, Statsrådsberedningen
Ingrid Eikne, Kulturdepartementet

Svenska Pistolskytteförbundet, 08- 553 401 61, kansli@pistolskytteforbundet.se
Frivilliga Skytterörelsen, 08-663 65 43, kansli@fsrskytte.se
Skytterörelsens Ungdomsorganisation, 08-663 63 50, kansli@skytteuo.se
Svenska Skyttesportförbundet, 08-449 95 90, office@sportskytte.se

